

A MAGYAR KÖZTÁRSASÁG NEVÉBEN !

A Fővárosi Ítéltábla a dr. Vető Gábor ügyvéd által képviselt I. rendű, és a dr. Strasser Tibor ügyvéd által képviselt II. rendű felperesnek, a dr. Szenes Györgyné ügyvéd által képviselt I - IV. rendű, valamint a személyesen eljáró V. rendű alperesek ellen, biztosítási szolgáltatás jogosultjának megállapítása iránt indított perében, a Fővárosi Bíróság 2010. szeptember 8. napján meghozott, 10.P.24.899/2010/4. számú ítélete ellen, az I-IV. rendű alperesek részéről 6. sorszám alatt előterjesztett fellebbezés folytán, meghozta a következő

í t é l e t e t :

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletének fellebbezéssel meg nem támadott rendelkezéseit nem érinti, megfellebbezett rendelkezéseit pedig megváltoztatja és megállapítja, miszerint a Pesti Központi Kerületi Bíróság ... szám alatt letétbe helyezett 23.212.581 (huszonhárommillió-kétszáztizenkétezer-ötszáznyolcvanegy) forintból a felpereseket fejenként 1/4-1/4 rész, míg az I-IV. rendű alpereseket fejenként 1/8-1/8 rész illeti meg. Az I-IV. rendű alpereseket terhelő elsőfokú perköltség összegét az I. rendű felperes javára 180.000 (száznyolcvanezer) forintra, míg a II. rendű felperes javára 180.000 (száznyolcvanezer) forintra leszállítja.

Kötelezi az I-II. rendű felpereseket, mint együttes kötelezetteket, hogy fizessenek meg az I-IV. rendű alpereseknek 15 nap alatt fejenként 70.000 (hetvenezer) forint másodfokú perköltséget, és térítsenek meg az államnak felhívásra fejenként 348.200 (háromszáznegyvennyolcezer-kétszáz) forint fellebbezési eljárási illetéket.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

I n d o k o l á s

Néhai F. E.-né született K. E. 2005. január 28. napján írásban végrendelkezett, amelyben egyes ingóságait az I., és III-V. rendű alperesekre hagyta. Úgy rendelkezett, hogy a bankokban elhelyezett pénzét és értékpapírjait a II. rendű felperes, illetve I-V. rendű alperesek örököljék egyenlő arányban.

Ezután néhai F. E.-né és az ... Biztosító között 2008. márciusában életbiztosítási szerződés jött létre. Az ajánlaton, a biztosított halála esetére, kedvezményezettként az örökösök kerültek megnevezésre.

Néhai F. E.-né 2009. április 7-én elhalálozott. Az I-II. rendű felperesek az örökhagyó törvényes örökösei.

A közjegyző az örökhagyó hagyatékát képező számla-, és betét-követeléseket teljes hatállyal, végrendeleti öröklés jogcímén, fejenként egyenlő 1/6-1/6 arányban a II. rendű felperesnek, illetve az I-V. rendű alpereseknek adta át.

A Pesti Központi Kerületi Bíróság 2010. május 19-én az ... Biztosító Zrt. kérelmére a Fővárosi Bíróság Gazdasági Hivatalánál ... szám alatt kezelt 23.212.581 Ft-ot teljesítési letétként elfogadta. A biztosító azért kérte a bírósági letétbe helyezéssel történő teljesítést, mert az életbiztosítási szerződésben a kedvezményezett megjelölésre nem került, és mind a törvényes, mind pedig a végrendeleti örökösök bejelentették igényüket a biztosító szolgáltatására.

A felperesek keresetükben annak megállapítását kérték, hogy az örökhagyó szerződése alapján járó életbiztosítási összeg őket illeti egymás között egyenlő arányban, ezért a bírósági letétbe helyezett összeg felvételére is ilyen arányban jogosultak. Az alpereseket mindezek tűrésére kérték kötelezni.

Az I-IV. rendű alperesek 11.606.290 Ft-ot meghaladóan indítványozták a kereset elutasítását. Álláspontjuk szerint a végrendeleti és a törvényes öröklés együttesen érvényesül, ezért a végrendeleti és a törvényes örökösök egymás között egyenlő arányban jogosultak az életbiztosítási összegre. Hivatkoztak arra is, hogy a biztosítási ajánlatban kedvezményezettként az örökösök kerültek megjelölésre. Mivel az ajánlat megtételére a végrendelkezést követően került sor, ezért örökösökön nyilvánvalóan a végrendeleti örökösök is értendők. Az V. rendű alperes a kereset teljesítését egyáltalán nem ellenezte.

Az elsőfokú bíróság ítéletében megállapította, hogy az örökhagyó életbiztosítási szerződése alapján járó 23.212.581 Ft biztosítási összeg egymás között egyenlő arányban az I. és II. rendű felperest illeti meg. Ennek alapján a bíróságnál teljesítési letétbe helyezett összeg felvételére 1/2-1/2 részben jogosultak. Az alpereseket ennek tűrésére kötelezte. Kötelezte továbbá az I-IV. rendű alpereseket a felperesek számára egyenként 950.000 Ft perköltség megfizetésére. Az elsőfokú bíróság megállapította, hogy a biztosított örököse akkor minősül kedvezményezettnek, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki. Az örökös nem az örökösi, hanem a törvény rendelkezésének

megfelelően a kedvezményezett minősége alapján - vagyis közvetlenül az életbiztosítási szerződésből eredően - tarthat igényt a biztosítási összegre. A biztosítási összeg nem tartozik a hagyatékhoz. Az ajánlaton „az örökösök” megjelölésből nem lehet azt a következtetést levonni, hogy azok a végrendeleti örökösök volnának. Ebben a körben az örökhagyó akaratának vizsgálatára sincs lehetőség, mert kedvezményezett hiányában a jogosult személyét a jogszabályi rendelkezés szerint kell megállapítani. Megállapította, hogy az örökhagyó írásbeli magánvégrendelete nem teljes körű, a végrendeletet nem érintő részben ezért a törvényes öröklés szabályait kell alkalmazni. A végrendelezés szabályai csupán a végrendelettel érintett vagyona alkalmazandók és minden másra a törvényes öröklés rendje irányadó. A megítélt perköltség összege a lerótt kereseti illetékből, valamint az ügyvédi munkadíjból állt.

Az ítélet ellen az I-IV. rendű alperesek terjesztettek elő fellebbezést, amelyben a 11.606.290,5 Ft-ot meghaladóan kérték a kereset elutasítását, míg a fennmaradó ugyanekkora összegre nézve a bírói letétből történő felvételre való feljogosításukat kérték egymás között egyenlő arányban. Fenntartották azt az álláspontjukat, hogy az anyagi jogi szabályok alapján a végrendeleti örökösök nemcsak akkor lehetnek kedvezményezettek, ha a végrendelet általános örökösként nevezi meg őket. Változatlanul utaltak arra, hogy a biztosítási szerződés a végrendelet után keletkezett. Az örökhagyó pedig az ajánlatban kedvezményezettként az örökösöket nevezte meg. A perköltség összegét arra figyelemmel sérelmezték, hogy a kereset teljesítését részben nem ellenezték.

A felperesek fellebbezési ellenkérelme az elsőfokú ítélet helybenhagyására irányult.

A Fővárosi Ítéltábla megállapította, hogy a fellebbezés megalapozott.

Fellebbezés hiányában a Pp. 228. § (4) bekezdése értelmében jogerőre emelkedett az elsőfokú ítéletnek a biztosítási szolgáltatás fele összegére nézve a felperesek jogosultságát megállapító rendelkezése.

A jogvita elbírálása során abból kellett kiindulni, hogy a néhai és a biztosító között a Ptk. 560-565. §-ában meghatározott életbiztosítási szerződés jött létre. A perben eldöntendő kérdés az volt, hogy kedvezményezettként ki követelheti a biztosító szolgáltatásának teljesítését.

Helytállóan állapította meg ítéletében az elsőfokú bíróság, hogy a biztosítási összeg nem része a hagyatéknak. A kedvezményezettek a biztosítóval szemben fennálló jogukat közvetlenül a biztosítási szerződés alapján szerzik meg. A biztosítási összeg felvételére irányuló jogosultságukat nem az örökösi minőségük, hanem az az önálló polgári jogi jogcím alapozza meg, hogy az örökösök egyben kedvezményezettnek is minősülnek.

A Ptk. 560. § (1) bekezdésében úgy rendelkezik, hogy életbiztosítási szerződésben kedvezményezett lehet

- a) a szerződésben megnevezett személy;
- b) a bemutatóra szóló kötvény birtokosa;
- c) a biztosított örököse, ha a kedvezményezettet a szerződésben nem jelölték meg és bemutatóra szóló kötvényt sem állítottak ki.

A felek egyezően adták elő, hogy a keresetben megjelölt életbiztosítási szerződéssel kapcsolatban bemutatóra szóló kötvényt nem állítottak ki és a biztosított a biztosítási ajánlaton kedvezményezettet nem nevezett meg. Ezért a biztosítási összeg felvételére való jogosultságot a Ptk. 560. § (1) bekezdés c.) pontja alapján kellett meghatározni, amelyhez alapvetően abban a kérdésben kellett állást foglalni, hogy ki tekinthető néhai **F. E.-né** biztosított örökösének.

A törvény idézett rendelkezésének az alkalmazásához a Legfelsőbb Bíróság a 75. számú Polgári Kollégiumi Állásfoglalásában olyan iránymutatást adott, miszerint ezekben az esetekben az életbiztosítási szerződés kedvezményezettje kijelölésének hiányát a törvény rendelkezése pótolja az örökösök kedvezményezetté minősítésével. Kiemeli azonban, hogy ezek nem öröklésjogi, hanem kötelmi jogi alapon tarthatnak igényt a biztosító szolgáltatására. Rögzíti továbbá, hogy e kedvezményezettek egymás közti viszonyukban olyan mértékben igényelhetik a biztosító szolgáltatását, amilyen mértékben erre öröklés esetén igényt tarthatnának. A perben nem vitás tényállás szerint az örökhagyó írásbeli magánvégrendelete nem a halála esetén fellelhető összes vagyonára, hanem csak az abban megjelölt vagyontárgyakra nézve tartalmazott rendelkezéseket.

A törvényes és végrendeleti öröklés egymáshoz való viszonyát a Ptk. 637. § (1) bekezdése akként határozza meg, miszerint, amennyiben a nevezett örökösök részesedése a hagyatékot nem meríti ki, a többlet tekintetében törvényes öröklésnek van helye, amennyiben a törvény kivételt nem tesz, vagy a végrendeletből más nem következik.

A végrendeleti öröklés mellett tehát a törvényes öröklésnek akkor és annyiban van helye, amennyiben van végrendelettel nem rendezett hagyatékrész. A peres felek a hagyatéki tárgyaláson a közjegyzőnek a hagyatékhhoz tartozó vagyontárgyak ismertetését valamennyien helyesnek fogadták el, és a hagyatéki eltitkolásának jogkövetkezményére történt figyelmeztetésüket követően további hagyatéki vagyontárgyat nem jelentettek be. A hagyatéki leltárban megnevezett vagyontárgyak pedig megegyeztek a végrendeletben megjelöltekkel, ezáltal a nevezett örökösök részesedése ténylegesen a hagyatékot teljes egészében kimerítette.

A Ptk. 598. §-a szerint az ember halálával hagyatéka mint egész száll az örökösre (öröklés). A Ptk. 599. § (1) bekezdése értelmében örökölni törvény vagy végintézkedés alapján lehet. A Ptk. 673. § (2) bekezdése alapján az örökös az öröklés megnyíltával a hagyatékot, illetőleg annak neki jutó részét vagy meghatározott tárgyát (örökség) - elfogadás vagy bármely más jogcselekmény nélkül - megszerzi.

A törvény idézett rendelkezései szerint tehát örökös az, aki - akár törvény, akár végintézkedés alapján - az egész hagyatékot vagy annak meghatározott hányadát kapja, akire az örökhagyónak a halálakor fennálló vagyona részben vagy egészben átszáll. A felperesek ennek értelmében azért nem voltak örökösnek tekinthetők, mert a végrendelet következtében nem volt olyan hagyatéki vagyontárgy, amely rájuk a törvény erejénél fogva átszállhatott volna. Ezért az adott esetben a végrendelet a kedvezményezettek alanyi körét is kijelölte. Nem osztotta az ítélőtábla az elsőfokú bíróság azon okfejtését, hogy a felperesek minősülnek kedvezményezetteknek.

A Pp. a 3. § (2) bekezdésében általános érvennyel fogalmazza meg, hogy a bíróság a felek által előterjesztett kérelmekhez és jognyilatkozatokhoz általában kötve van. A kérelemhez kötöttség elve a fellebbezési eljárásban is érvényesül. A Pp. 253. § (3) bekezdése kimondja, hogy a másodfokú bíróság az elsőfokú bíróság ítéletét csak a fellebbezési (csatlakozó fellebbezési) kérelem és a fellebbezési ellenkérelem korlátai között (247. §) változtathatja meg a per főtárgya tekintetében. Az alperesek fellebbezése kizárólag a biztosítási összeg felére vonatkozó ítéleti rendelkezést támadta. Ennek megfelelően az ítélőtábla döntése sem terjedhetett ki az elsőfokú ítéletnek a Pp. 228. § (4) bekezdése szerinti részleges jogerővel érintett rendelkezéseire. Az alperesek nem minősültek a Pp. 51. § a.) pontja szerinti egységes pertársnak, ezért az I-IV. rendű alperesek fellebbezésének nem volt az V. rendű alperesre kiterjedő hatálya sem [Pp. 228. § (4) bekezdése]. Az I-IV. rendű alperesek fellebbezésében megjelölt kedvezményezetti arány ténylegesen nem érte el azt a mértéket, amely a végrendeleten alapuló öröklésre vonatkozó szabályok szerint őket egyébként megillette volna. Ezért az ítélőtábla döntése csak a biztosítási összeg fellebbezéssel támadott részére terjedhetett ki, ebben a keretben azonban nem volt akadálya annak, hogy a végrendeleti örökösök kedvezményezetti igényét elbírálhassa.

Mindezekre figyelemmel a Fővárosi Ítélőtábla az elsőfokú bíróság ítéletét a Pp. 253. § (2) bekezdése alapján megváltoztatta.

A Fővárosi Ítélőtábla a felek pernyertességének-pervesztességének megváltozott arányára figyelemmel a Pp. 81. § (1) bekezdése alapján az I-IV. rendű alpereseket terhelő elsőfokú perköltséget leszállította a felperesek javára megállapított biztosítási szolgáltatás után számított kereseti illeték összegére. Ennek meghatározása során figyelemmel volt arra, hogy a felperesek igényüket öt alperessel szemben úgy érvényesítették, hogy az V. rendű alperessel szemben költségigényt nem támasztottak.

Az I-IV. rendű alperesek fellebbezése eredményre vezetett, ezért a Pp. 239. §-a szerint a fellebbezési eljárásban is irányadó 78. § (1) bekezdése alapján az ítélőtábla a felpereseket marasztalta az alperesek ügyvédi munkadíjból álló másodfokú perköltségében. Az alperesek költségkedvezménye folytán le nem rótt

fellebbezési eljárási illetéket a 6/1986. (VI. 26.) IM rendelet 13. § (2) bekezdése alapján ugyancsak a felperesek kötelesek megfizetni.

, 2011. október 5.

. Molnár Ambrus s.k. a tanács elnöke, Dr. Csóka István s. k. előadó bíró, Dr. Lente Sándor s. k. bíró